

HUNGARIAN WEEK

A NEMZET, AZ OTTHON ÉS A JÖVŐ SZOLGÁLATÁBAN ÁLLÓ EMIGRÁCIÓS POLITIKAI HETILAP

244. SZÁM. IX. ÉVFOLYAM LONDON, 1956. SZEPT. 25.

ÉNEK A BUZAVIRÁGRÓL

Levél Páger Antal után

IRTA: MARSCHALKÓ LAJOS

Kedves Tóni! Nem szeretem ugyan a nyilvánosság előtt az ilyen bizalmas megszólítást. Most azonban, hogy a Szülőföldem című magyarországi rádióban a Te nevedet hallom a hazatértek között, megdöbbenés helyett 1944. augusztus végére gondolok. Angol-amerikai repülőgépek szálltak a mi szép Budapestünk fölött s valahol a soroksári úton égtek a benzintartályok. Mi pedig a Te Tamás-utcai villád kertjében sétálgattunk. S Te arról beszéltél, hogyan akarod megrendezni az én „T i s z a e s z l á r" című filmemet, amelyből Mr. Flygelman ellis-islandi főinspektor legnagyobb bánatára nem lett semmi sem. Akkor azonban Te még láttad ennek a témának nagy népi vonatkozásait. Te vetted észre, amit talán magam sem tudtam, hogy nem Kún Béla diktatúrájával, hanem akkor 1883 ban bukott el az ezeréves magyar jogállam, amikor a magyar bíróság nem mert ítéletet hirdetni a gyilkosok felett. Akkor indult el a nemzet felbomlása s akkor indultak a kivándorló hajók Amerika felé azzal a keserves magyar teherrel, hogy itthon már alig van remény.

Akkor persze nem tudtuk, hogy egyszer majd magunk is felkerülünk arra a kivándorló hajóra, amely elvisz Ellis Islandra, vagy Buenos Airesbe. A kis bajor falubál azonban mindig szorongó aggódással figyeltem: mi van Páger Antallal? Hiszen valahogy ő fejezte ki legjobban mindazt, amiről álmodtunk, amiben hittünk: a népi Magyarországot. A szinpadon ö volt az új, fajvédő Magyarország, a népi erők megjelenése, a tudatos intelligencia, szemben Kiss Ferenc robusztus ösztönösségével. Talán sohasem örültünk úgy, mikor egyszercsak hallottuk, hogy Páger Antal, aki velünk együtt ott volt Nagy Ferencék háborús bünös listáján, megmenekült Himler Márton zsidó-kommunista fejvadászai elöl. Aztán azt hallottuk, hogy a buenos-airesi magyar színjátszó társaság élén Páger Antal szava, csodálatos müvészete szól a bujdosókhoz, pontosan ahhoz az Argentinába került jobboldalhoz, amely az ö közönsége volt s amely ugyanazt a hitet vallotta, amelyet Páger Antal oly remekül formált meg különféle ember-alakokban. Aztán egyszerre csend lett. A magyar színjátszó társaság megszünt. Páger Antal egy idegen ország folyóit, tájait festegette. A szó azonban elnémúlt. A rivaldán kialudt a fény és egy magyar zseninek be kellett látnia, hogy Amerikába nem adnak beutazási engedélyt annak, aki népének hü fia volt s akinek a Jávor Pálok helyett kellett volna Amerika magyarjaihoz, söt, az egész Egyesült Államok népéhez szólni — a színpad és film nyelvén — arról a Magyarországról, amely a miénk volt s amelyeket álmainkban hordoztunk. „Nem jó a neve" – mondták, mint azt pontosan Páger Antalról írtam meg több emigráns újságban.

S most aztán, mikor a Szülőföldem adása után egy napon kinyitottuk Amerika Hangja müncheni rádiófélóráját, onnan is azt mondták, hogy Páger Antal hazatért Magyarországra. Nem Amerika Hangja, nem Boross-Bleumel amerikai állampolgár őméltósága mondta ezt, hanem, a gyalázkodást, „nácizást" az öreg estikurires hanglemezt leforgatták egy másik tragikus magyarral, Polyák Lászlóval, az ingolstadti repülőgép fiatal pilótájával, aki hét társával együtt hösiesen hódította el Doktor Elek ÁVH-s navigátor hatalmából a szovjet csillagos repülőgépet. És ha eddig nem tudtuk volna, most megtudtuk, hogy miként lehet elveszteni egyszerre Keleten és Nyugaton két kiváló magyart, ennek a nagyszerü népnek két jellegzetes típusát: a müvészt és a höst. Mert ugyan mit is mondattak Bleumel óméltóságáék ezzel a volt néphadseregbeli gyanútlan pilótával, aki talán nedves-orrú kölyök volt, mikor Páger Antal már a magyar szellemi élet, az alig-alig születő új Magyarország népi müvészetének legélén haladt. „A szinészek között

ő volt a legnagyobb „náci". „Idejekorán megszökött az akkor még független (!) magyar igazságszolgáltatás elől".

Ha Pelyák Lászlónak a nyugati fináncdiktatúrával szemben lett volna annyi civil-kurázsija, mint amenynyit az ÁVH-s izraelitával szemben mutatott Győr és Passau között fent a levegőben, akkor odavágta volna ezt a Terézvárosban írt amerikai storyt, a hangszalagot és a nyomorúlt 10 dollár honoráriumot és azt mondta volna be a Voice of America mikrofonjába:

„Hazudsz méltóságos uram, hazudsz te öreg gyülölködő polgáridemokrata zsornaliszt. Hazudsz Amerika nevében és Amerika keresztény polgárainak a pénzén. Mert ha Páger Antal hazament, azért egyedül és kizárólag Ti vagytok a felelősek.."

Óh, hányszor írtuk, hányszor mondottuk el mi is, a nemzeti emigráció nevében, hogy ha már van egy Voice of America, ha van egy még rosszabb Free Europe Radio, akkor rajta keresztül azoknak kellene szólni a magyar néphez, akiknek odahaza népszerüségük, szavuknak, nevüknek kint és bent súlya van és akiknek megvan a szellemi képességük, elődeiktől tehetségük, söt, 1919 óta kipróbált antibolsevista múltjuk is ahhoz, hogy hatással és eredménnyel szólhassanak is. Páger Antal nem lehetett a Free Europe müvészeti osztályának vezetője, mert Páger „náci" volt. Jött hát helyette az ifjú kabáttolvaj Székely Andor. Hát ö bizony nem volt „náci". Ö csak tehetségtelen nimolista, de ezzel szemben Mr. Herbert H. Lehman fajának tagja volt. A kis zsidó kórista, akit még a népidemokrácia is elítélt kabáttolvajlásért, új felszabadítóként, a Free Europe új Talma-jaként feszített Münchenben, Páger Antal pedig Buenos Airesben küzdött az élettel. És Páger Antalnak bizonyára eszébe jutott, hogy a „Szabad Magyarország Hangjá"-nak keresztelt blaszfémiából hova maradtak olyan – világviszonylatban is – nagyszerü értékek, mint Muráti Lili, Vaszary Piroska, Csella Lajos, Hajmássy Miklós, Barabás Sári, akinek déli koncertjein mámorosan lelkesedik a demokratikus Nyugat-Németország 10 millió rádióhallgatója. Hol van Szeleczky Zita? Hol van egyáltalán a magyar szellem, a második reformkorszak páratlan magyar nemzedéke? Hol vannak a Milotayak, Ráttkayak, Oláh Györgyök, Megyery Ellák, Vaszary Jánosok? Hol van a szellemi Magyarország?

Ez a Dessewffyek, Gellért Andorok, Boros-Bleumelek által vezetett amerikai hidegháború gennyes sebbé, öklendeztető hazugsággá, **nemzeti rákfenévé vált** idekint. A magyar szellemi élet embereire azt mondták: nem jó a nevük! De jó volt a nevük a kabát-leakasztóknak, a kommunista kollaboráns grófoknak, a Donau-Europa szolgálatából megtért hazaszállító kormánybiztosoknak, a homoszekszuálisoknak és azok sántikáló férfi-szeretöinek. Jó volt a nevük a marxistáknak, a Látóhatár titóista széplelkeinek, a Dob-utcai libavágó lányokból, vagy ny. méltóságos asszonyokból lett dilettáns nőciknek. Jó volt a nevük a nemzeti gondolat árulóinak, megalkuvóinak és jó volt mindazoknak, akik Imrédy Béla, vagy Jaross Andor környezetéből jöttek át, hogy ott Morgenthau Ábrahám szent nevében eladjanak mindent, ami magyar, ami nemzeti és keresztény. Páger Antalnak nem volt jó a neve.

Az Englischer Gartenben – mint ezt már a németek, a menekültek, a magyarok, csehek, lengyelek, románok is jól látják, égre csapott egy nagy szellemi, erkölcsi mocsár penetráns büze. Olyan volt ez a büz, ez a mérhetetlen erkölcsi rothadás, nemzetárulás, néptagadás, szellemi fejvadászat, hogy illata átcsapott Argentinába is.

Páger Antal tehát hazament.

És ha csak eddig gondoljuk át a szükségképpen elénkírt gondolatsort akkor én azt írnám: jól tetted Páger Antal! Igazad volt!

* * *

Azonban, mert szükséges messzebbre is látni a saját indulatainknál, én most újra csak 1944. március 19-ére gondolok, amikor a Magyar Futár és az Egyedül Vagyunk által rendezett matinén légiriadó miatt elmaradt egy antibolsevista páros jelenet. Néhány nappal később a magyar rádióban mégis színre került a ma véresen aktuálissá vált darab, amelyet ketten adtak elö: Páger Antal és Kiss Ferenc. Egy régi újság elsárgúlt lapjáról most elém tünük a „Merre felé" címü dialog teljes szövege. Benne a kép. Páger Antalra, a darab magyar honvéd örvezetöjére, aki Ukrajnában fel akarta robbantani a szovjet hidat, rátartja az élesre töltött pisztolyt Kiss Ferenc, aki Nagicsenko szovjet komiszárt alakította. Aztán megindul az izgalmas dialog, amelyből kiderül, hogy Naglcsenko is magyar. Tápéról indult el az első világháborúba s mikor jött a szovjet-forradalom, ott maradt. Bolsevistává lett s most Gálos örvezetövel szemben hirdeti a vörös hitvallást. „Az a törvény, hogy ö'ni kell! Előbb, mint a másik. A nagy csordához oda kell állani, milliókhoz, százmilliókhoz. Tudod te mekkora ez az ország? Ha Magyarországot a közepibe teszed, csak akkora lesz, mint a te öt holdadon a buzavirág. Tudd meg, a vörös híd hozzátok is elér!... Átfeszül a Kárpátokon s a Tiszán Tápéig. Oda is elmegyünk, mert így parancsolja a törvény. Mi sokan vagyunk, ti kevesen. Ti álmodoztok és mi ütünk."

És elvasom az egykori jelenetet:

Gálos: Aljas állat vagy Nágicsenko.

Nagicsenko: Mit mondtál? Mit mertél mondani?

Gálos: Megölhetsz, de rongy ember vagy és hazudsz!

Nagicsenko: Én hazudok?

Gálos: Magadnak hazudsz! Ráuszítanád szívesen, ha tehetnéd, az egész vörös ármádiát Magyarországra. Tudod miért?...... **Azért, hogy haza sompolyoghass közöttük, oda Tápéra, a révházhoz**...

És tulajdonképpen itt következik Páger Antal hazatérésének örjítő komplexuma. Hiszen annakidején Kocsárdy Dénes álnév alatt ezt a nagyszerü jelenetet maga Páger Antal írta. És most megírja ezt fordított elöjellel. Megírja a saját életével, tragédiájával. Megírja en-vérével és fájdalmas magyar müvész-sorsával: a honvágy és a világnézet rettentö csatáját.

Akkor ebben az ön-marcangolásban Páger Antal gyözött és Nagicsenko, a szovjet-komiszár tért meg újra Nagy Jánossá. Akkor a mi törvényünkröl beszélt Páger Gálos örveretője. A nemzeti és szocialista Magyarország új törvényéröl: „Állatot

csináltatok az emberből – mondja a szovjet-magyarnak – s avval vigasztaljátok őket, hogy övék lesz az egész világ! Lakjanak piszokban, szemétben, rettegjenek halálukig a népbiztosoktól, legyen örökké harc, háború, döghalál és gyűlölet, mert a szovjetzsidók és a vörös muszka urak számára meg kell hódítani a világot... De mit kap ebből a hódításból a szegény ember? A tietek, meg a miénk?

Nagicsenko: (Szinte gyerekes érveléssel) Nem olvastad Marxost...

Gálos-Páger: Én aztán nem. Azt se tudom mi az. Tudod mit olvastam én? A csillagokat a Tisza felett. Mesét a szélzúgásból. Törvényt a földem terméséből...örömet a kislányom szeméből. Julikának hívják és kék a szeme.

Nagicsenko: Elég! Arra felelj, hogy kitől kaptál parancsot a hídrobbantásra.

Gálos-Páger: Hiszen arról beszélek. Az én törvényemről. **A kis ország parancsolt, amelyikről te mondtad, hogy elveszne ebben a szovjet-sivatagban, mint egy buzavirág... A buzavirágot védtem ettől a sivatagtól!**

* * *

Kedves Tóni! Erre a megfordított Nagicsenko-komplexumra saját lelkiismeretednek csak egy tény adhatna felmentést. Ha otthon tovább tudnál dolgozni a népedért, a magyarságért, az ötholdas Gálosokért. De vajjon, mikor ez a vörös sivatag ott áll már a tápéi füzfák előtt is, vajjon meg tudod e te védeni a magyar buzavirágot? A Szülőföldem rádiójában még megmondhattad: „Senki se higyje el, hogy én kommunista lettem". És mi nem is hisszük el rólad, hogy valaha is kommunistává válhatnál, mert annál sokkalta nagyobb müvész és nagyobb magyar vagy. De talán jobban, mint valaki, te fogod érezni otthon, hogy menynyire otthontalanok vagyunk a nyugati hypokrita-demokrácia lélekisivatagában, még sokkalta inkább idegenek vagyunk otthon, a saját hazánkban, a nagy Szovjet Sivatagban. Hiába ragyognak a tápéi füzfák fölött az ismerös csillagok és a kolchozok búzaföldjein hiába integet feléd a kék buzavirág. A hazánk most **nem a mi hazánk!** Nem a magyar népé, nem a Gálos örvezetőké. **Két világ között épp olyan idegen világ az, mint az itteni. Amiként idegen vagy a lelkeddel, szíveddel, müvészeteddel a Boros-Bleumelek és Gellért Andorok** extra-territoriális gyarmatain, **pontosan a lelked, magyarságod, müvészeted által maradsz örökké idegen a Rákosi-Rothok, Gerő-Singerek sivatag-rendszerében is.** A Free Europe aranykapuin csak hasmánt csúszva az elvfeladások árán lehet bejutni, de a Sándor utca 5. kapuján belépni sem lehet másként. Idekint még ma is náci vagy Tóni, odahaza pedig „fasiszta", vagy „antiszemita" elhajló **l e s z e l** , mihelyt a sok tehetségtelen szamárnak, akiket felszínre hajtott a szennyes vihar, terhet, konkurrenciát fognak jelenteni a képességeid.

Bárhogy is van azonban, mi idekint szorongva fogjuk figyelni minden szavadat, minden léptedet és minden tettedet Tudsz-e népi származásod jogán bekapcsolódni a Petőfi Kör ifjainak lázadozásaiba? Tudsz-e szólni majd egész halkan a te volt bajtársaidért, a Gálos örvezetőkért? Megkeresheted-e Imrédy Béla, Rajniss Ferenc, Kolosváry-Borcsa Mihály szélnek szórt porait: **a mi Magyarországunkat és a Te Magyarországodat, Páger Antal?** Tudsz-e majd – mint 1935-45 táján tetted – a szellem Botond bárdjával rést ütni az otthoni börtönök, az antiszociális kizsákmányolás falán? Elmondhatod-e Rákosi Gerő zsidó-sivatagában Gálos örvezető általad irott szavaival a szovjet megszállók, a Nagicsenkok és Nagy Jánosok felé: „Más világ kell minálunk is, **de nem a tiétek.** Te azt mondod, hogy olvadjunk bele a csordába, örüljünk, hogy százmilliókhoz tartozunk, foglaljuk el a világos és rohanjunk kifelé. **Én meg azt mondom, hogy ne olvadjunk be mi semmiféle százmillióba, ne foglaljuk el a másét. csak legyen a mienk, ami a mienk!"**

És most Isten veled Páger Antal! Menj, menj az otthoni sivatag útján. Menj, mint a mi nagy költőnk írta „a megalkuvás zsoltárát zokogva". De álorcában, ezer színészi maszkban, hazudva őrizd a mi Magyarországunkat. Legyél „őrlő szu az idegen fában", legyél „alj a felhajtott kupában". Őrizd a buzavirágot, amely minden tavasszal kinő a mártírok szívéből, az Imrédy Bélák, Szálasiak, Rajnissok, Jányak és a többiek szélnek szórt porából. Eredj, ha tudsz... Mi nem mondhatunk ítéletet. **Mi csak maradunk!** Mert mi azt hiszszük, hogy két világ, két malomkő között **mégis mi vagyunk az igazság, az élet. Mi vagyunk a tiltakozás és a Mene tekel Kelet és Nyugat egyforma igazságtalansága, méltánytalansága ellenére is.**

A Boros-Bleumelek ifjú repülője már rádfogta a demokrácia önigazolásának orvul előrántott pisztolyát, a bolsevista halálnál is jobban pusztító ószövetségi stemplit: „náci, fasiszta". Hogy becsületes magyarnak, jellemes müvésznek tudtál-e megmaradni, akartál-e valóban a népedért, a népi Magyarországért valamit tenni, azt mi akkor ítéljük majd meg, mikor valamiféle Naglcsenko, Nagy János, de inkább egy Singer, vagy Roth újra és otthon is rádfogják a megváltoztathatatlan örök szovjet revolvert. Mert – hidd el Tóni – ha igazi ember vagy, ha nem csak a budai villáért történt, ami történt — ez is elkövetkezik. Nem a színpadon, hanem a keserü életben, a jajjos valóságban is.

* * *

Bajorországban most aratnak. S milyen csodálatos ugye, hogy pontosan azon a napon, mikor a Te hazatérésed hirét hallottam, itt, a DP lakótelep szélén lévő buzaföldön egy kék buzavirág mosolygott felém. Nem magyar virág. De — hidd el — egészen olyan, mint az otthoni. És minket mindig a Gálos örvezetők kolchozosított öt holdján kinyíló magyar virágra emlékeztet. S mi is olvassuk a magunk törvényét: „Csillagokat a Tisza felett. Mesét a szélzúgásból" és mi ma is úgy érezzük, hogy a két füzfa parancsol. A kicsi ország parancsol. És azt parancsolja, hogy maradjunk, idegen gyárak padlóját sepregetve, elnémítva és megalázva, éhesen, vagy fizikai munkától összetört testtel, de minden nap kíséreljük meg a lehetetlent. Hogy megfojtott torokkal, két világ által számkivetve, mindenkitől üldözve és megtagadva sokszor a magunk fajtája által is, jajgassunk, erdítsunk azért az otthoni buzavirágért s azért, hogy egyszer a Gálos Istvánok földjén szabadon, magyarul nyílhasson ki a mi buzavirágunk, a nemzeti és szocialista Magyarország, ha közelít majd a mi aratásunk nagy ideje.

Mert az Isten megérleli a buzát, a buzavirágot. S egyedül az Isten igazságos. S majd ő ítél egyszer, hogy kettőnk közül kinek volt igaza.